

KLAGANDE

AB Nordenta, 556049-4899

Ombud: Jur.kand. Lars Engell
Skarp Stockholm Advokatbyrå AB
Box 7467
103 92 Stockholm

MOTPARTER

1. Region Skåne
291 89 Kristianstad

Ombud: Advokaten Mikael Karlsson och jur.kand. Lina Andersson
Moll Wendén Advokatbyrå AB
Stortorget 8
211 31 Malmö

2. Malmö Högskola
Odontologiska fakulteten
205 06 Malmö

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

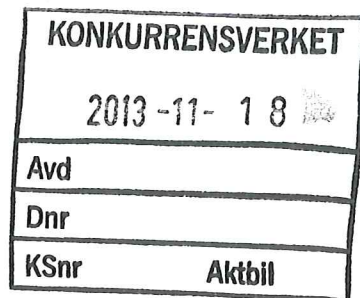
Förvaltningsrätten i Malmös dom den 31 oktober 2013 i mål nr
6517-6518-13, se bilaga A

SAKEN

Offentlig upphandling; nu fråga om talerätt

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten avvisar överklagandet.

YRKANDEN M.M.

AB Nordenta överklagar förvaltningsrättens dom och yrkar i första hand att kammarrätten, med ändring av förvaltningsrättens dom, ska förordna att Region Skånes och Malmö Högskolas upphandling ”Dental Allmän Förbrukning 2013 – Rengörings- och desinfektionsmedel och Hygien” får avslutas först sedan rättelse gjorts på så sätt att en ny anbudsutvärdering genomförs, varvid även Nordentas anbud ska bli föremål för utvärdering samt DAB Dental AB:s och Plandent Forssberg Dental AB:s anbud inte får delta. Nordenta yrkar även att kammarrätten genast genom ett interimistiskt beslut förordnar att upphandlingen inte får avslutas innan annat beslutats.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

I lagen (2007:1091) om offentlig upphandling finns inte några särskilda bestämmelser om talerätt. De allmänna bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (1971:291), förkortad FPL, blir därför tillämpliga.

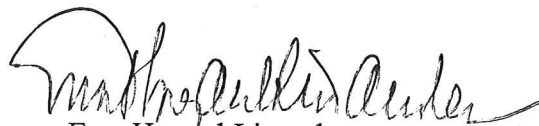
Enligt 33 § andra stycket FPL får en förvaltningsrätts beslut överklagas av den det angår, om det gått honom emot. Frågan i målen är därför om förvaltningsrättens dom angår Nordenta och går bolaget emot i den mening som avses i bestämmelsen.

Av praxis från Högsta förvaltningsdomstolen framgår att det för talerätt i mål om offentlig upphandling krävs att det avgörande som överklagas i sig har en precis och påtaglig betydelse för klaganden, oavsett vad utfallet blir eller kan bli av den åtgärd som domstolen väljer samt att frågan om talerätt måste avgöras med utgångspunkt i omständigheterna i det enskilda fallet (HFD 2012 ref. 2). Högsta förvaltningsdomstolen fann att kammarrätten gjort rätt som avvisat överklagandet, i vilket klaganden yrkade att upphandlingen skulle rättas, sedan förvaltningsrätten förordnat att

upphandlingen skulle göras om. Förvaltningsrättens förordnande ansågs inte ha en sådan betydelse för klaganden att talerätt förelåg.

Förvaltningsrätten har i de aktuella målen förordnat att upphandlingen ska göras om eftersom det inte kvarstått några anbud att utvärdera. Mot bakgrund av gällande praxis anser kammarrätten att förvaltningsrättens avgörande inte har en sådan precis och påtaglig betydelse som krävs för att Nordenta ska ges rätt att med stöd av 33 § FPL föra talan i målen. Överklagandet ska därför avvisas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Ewa Hagard Linander

Birgitta Henriksson
referent

Elin Strand

SÖKANDE

1. DAB Dental AB, 556005-004

mål 6470--6471-13

Ombud: Advokat Jerker Alm
Advokatfirman Vinge KB
Box1064
251 10 Helsingborg

2. AB Nordenta, 556049-4899

mål 6517-- 6518-13

Ombud: Advokat Lars Engell
Skarp Stockholm Advokatbyrå AB
Box 7467
103 92 Stockholm

MOTPARTER

1. Region Skåne

Ombud: Advokat Mikael Karlsson och jur.kand. Lina Andersson
Moll Wendén Advokatbyrå AB
Stortorget 8
211 34 Malmö

2. Malmö Högskola
Odontologiska fakulteten
205 06 Malmö

3. Plandent Forssbergs Dental AB, 556347-1076
Box 90193
120 22 Stockholm

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU)

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Region Skånes och Malmö högskolas upphandling benämnd "Dental Allmän Förbrukning 2013 – Rengörings- och desinfektionsmedel och Hygien", dnr 1301049, ska göras om.

BAKGRUND

Region Skåne och Malmö Högskola, nedan de upphandlande myndigheterna, genomför en upphandling av ramavtal benämnd "Dental Allmän Förbrukning 2013 – Rengörings- och desinfektionsmedel och Hygien", dnr 1301049. Upphandlingen genomförs med öppet förfarande enligt LOU. Tre anbudsgivare, Plandent Forssbergs Dental AB, DAB Dental AB och AB Nordenta har lämnat anbud. De upphandlande myndigheterna har efter utvärdering beslutat att anta anbudet från Plandent Forssbergs Dental AB. Anbudet från AB Nordenta förkastades då det enligt myndigheterna inte uppfyllde samtliga krav för en av de offererade produkterna.

YRKANDEN M.M.

DAB Dental AB, nedan DAB, har ansökt om överprövning av upphandlingarna och yrkat rättelse på så sätt att utvärderingen ska göras om varvid anbudet från Plandent Forssbergs Dental AB inte får delta.

AB Nordenta har ansökt om överprövning av upphandlingen och yrkat i första hand rättelse på så sätt att utvärderingen ska göras om varvid anbudet från AB Nordenta får delta samt att anbudet från DAB Dental AB och Plandent Forssbergs Dental AB inte får delta. I andra hand har yrkats att upphandlingarna ska göras om.

Region Skåne och Malmö Högskola, nedan de upphandlande myndigheterna, har bestritt bifall till ansökningarna.

UTVECKLING AV PARTERNAS TALAN I SAK

Fråga om Plandent Forssbergs Dental AB:s anbud uppfyller samtliga krav

DAB Dental AB har anfört följande. Den av Plandent Forssbergs Dental AB offererade produkten i kravspecifikationens position 2, rengöringsmedel för avtrycksskedar, uppfyller inte samtliga obligatoriska krav. För det

aktuella rengöringsmedlet gäller som obligatoriskt krav att det ska vara bakteriostatiskt och inte innehålla doftämnen/parfym eller lukta starkt. Plandent Forssbergs Dental AB har offererat produkten Cavex Green Clean som inte uppfyller dessa krav. Tillverkaren av produkten har på direkt fråga intygat att den offererade produkten inte är bakteriostatisk och inte innehåller EDTA samt att den innehåller parfym. Kravet är tydligt utformat och tillverkaren intygar att produkten innehåller doftämne av citron. Det är rimligen så att om produkten avger en lukt av citron så innehåller produkten ett ämne som avger denna doft. Det får anses givet att om det rent faktiskt kommer fram fakta som visar på att obligatoriska krav inte är uppfyllda så är den upphandlande myndigheten skyldig att vidta en rättelse. Plandent Forssbergs Dental AB:s anbud uppfyller inte de aktuella kraven och skulle rätteligen ha förkastats. Vidare har myndigheterna varit skyldiga att utforma villkoren i upphandlingen på ett sådant sätt att man kunnat göra en verklig kontroll av kraven uppfyllelse och de kan inte freda sig med att man eventuellt följt den hanteringsprocess man ställt upp.

AB Nordenta har anfört följande. Plandent Forssbergs Dental AB:s offererade produkt Cavex Green Clean uppfyller inte ska-kravet för position 2 att produkten ska vara bakteriostatisk. Tillverkaren av Cavex Green Clean har uppgett ”it has no antibacterian functionality” och ” Cavex Green Clean does not have bacteriostatic properties”. Vidare har tillverkaren angett att produkten inte innehåller EDTA. Myndigheterna har inte angett att produkten innehåller något annat ämne som uppges ha bakteriostatisk effekt. Det är således klarlagt att anbudet från Plandent Forssbergs Dental AB inte uppfyller det ställda kravet och därför ska förkastas.

De upphandlande myndigheterna har anfört följande. Av Plandent Forssbergs Dental AB:s anbud framgår att bolaget angivit att den offererade produkten, Cavex Green Clean, uppfyller samtliga ska-krav som ställts upp för produkten. Utifrån bolagets intygande om att offererad produkt uppfyller alla ska-krav tillsammans med övriga produktspecifika handling-

ar som ingivits med anbudet har myndigheterna och de experter som genomfört utvärderingen inte haft någon anledning att i frågasätta om Cavex Green Clean uppfyller samtliga krav. De upphandlande myndigheterna har inte någon skyldighet att utan misstankar om motsatsen kontrollera att de produkter som offereras av anbudsgivaren uppfyller de i förfrågningsunderlaget ställda kraven. Vid tidpunkten för utvärderingen av anbudet förelåg således ingen omständighet som skulle kunna indikera att den offerrade produkten inte uppfyller kraven. Eftersom de upphandlande myndigheterna har att utvärdera anbud utifrån den information som är känd vid utvärderingstillfället har de inte agerat i strid med bestämmelserna i LOU. Myndigheterna har iakttagit de obligatoriska krav som ställts upp i förfrågningsunderlaget. Kraven är också kontrollerbara och kontroll har skett utifrån den information respektive anbudsgivare har ingivit tillsammans med uppgifterna i respektive anbud. Även om situationen skulle vara sådan, vilket myndigheterna bestrider, att uppställt krav inte var kontrollerbart så hade detta ändå inte kunnat åtgärdas genom någon form av rättelse. Oaktat detta anser myndigheterna alltjämt att Plandent Forssbergs Dental AB:s anbud uppfyller samtliga krav. Oavsett uttalandet från tillverkaren så innehåller produkten ämnen som har bakteriostatisk effekt, dvs. hämmar att bakterierna inte växer till ytterligare. Myndigheterna har vid utvärderingen dragit slutsatsen att den komplexbildare som Cavex Green Clean till 99 procent består av är EDTA eftersom det inte finns någon information i anbudet om vilken komplexbildare produkten innehåller. Att produkten ska vara antibakteriell är inte ett krav som uppställs i upphandlingen. Vidare uppställer myndigheterna krav på att produkten inte ska innehålla doftämnen/parfym. Det ställs dock inte krav på att produkten ska vara helt doftfri, utan om produkten doftar av annan anledning än att doftämne eller parfym tillsatts får denna inte vara för stark. Att leverantören i efterhand uppgett att produkten innehåller ”a small amount of lemon flavour” visar inte att produkten inte uppfyller det aktuella kravet. Flavour betyder i första hand smak eller arom och i luktsammanhang används ordet vanligen för att be-

skriva antydan till doft eller lätt doft. Att en produkt uppges ha en viss arom eller antydan till doft är inte relevant i sammanhanget eftersom myndigheterna inte ställt upp krav på att produkten inte får ha någon lukt alls. Kravet som uppställts är att produkten inte ska innehålla doftämnen/parfym eller lukta stark vilket produkten alltjämt inte bedöms göra.

Plandent Forssbergs Dental AB har fått tillfälle att yttra sig över ansökningarna men inte svarat.

Fråga om DAB Dental AB:s anbud uppfyller samtliga krav

AB Nordenta har anfört följande. DAB Dental AB:s produkt, Algitray, uppfyller inte kravet för position 2 att produkten inte ska innehålla doftämnen/parfym eller lukta starkt. Enligt tillverkaren saluförs Algitray endast med mintdoft. Tillverkaren har vidare på fråga uppgett att "the mint flavor is integrated in the formula of Algitray for a more pleasant scent". Produkten uppfyller således inte kravet att inte innehålla doftämnen och DAB Dental AB:s anbud ska därför förkastas.

De upphandlande myndigheterna har anfört följande. Av DAB Dental AB:s anbud framgår att bolaget angivit att den offererade produkten, Algitray, uppfyller samtliga ska-krav som ställts upp för produkten. Utifrån bolagets intygande om att offererad produkt uppfyller alla ska-krav tillsammans med övriga produktspecifika handlingar som ingivits med anbudet har myndigheterna och de experter som genomfört utvärderingen inte haft någon anledning att ifrågasätta om produkten uppfyller samtliga krav. De upphandlande myndigheterna har inte någon skyldighet att utan misstankar om motsatsen kontrollera att de produkter som offereras av anbudsgivaren uppfyller de i förfrågningsunderlaget ställda kraven. Vid tidpunkten för utvärderingen av anbudet förelåg således ingen omständighet som skulle kunna indikera att den offererade produkten inte uppfyller kraven. Eftersom de upphandlande myndigheterna har att utvärdera anbud utifrån den information som är känd vid utvärderingstillfället har de inte agerat i

strid med bestämmelserna i LOU. Oaktat detta anser myndigheterna att den av DAB Dental AB offererade produkten uppfyller samtliga ska-krav. Myndigheterna uppställer krav på att produkten inte ska innehålla doftämnen/parfym. Det ställs dock inte krav på att produkten ska vara helt doftfri, utan om produkten doftar av annan anledning än att doftämne eller parfym tillsatts får denna inte vara för stark. Att leverantören i efterhand på fråga har uppgett att produkten saluförs ”endast med mintdoft” är inte relevant i sammanhanget eftersom produkten enligt uppställda krav inte måste vara doftfri. Kravet som uppställts är att produkten inte ska innehålla doftämnen/parfym eller lukta starkt vilket produkten alltjämt inte bedöms göra.

DAB Dental AB har anfört följande. DAB Dental AB konstaterar att de upphandlande myndigheterna har ansett att den av bolaget offererade produkten uppfyller kraven vad gäller frånvaro av doft/parfym. Vidare framhålls att om det inte föreligger något kravuppfyllande anbud så åligger det myndigheterna att göra om upphandlingen.

Fråga om de upphandlande myndigheterna haft skäl att förkasta anbudet från AB Nordenta

AB Nordenta har anfört följande. De upphandlande myndigheterna har uppgett att anbudet uteslutits då den offererade produkten, Virkon, för position 2 gällande rengöringsmedel för avtrycksskedar, inte uppfyller kravet ”ska lösa/mjukgöra rester av alginat”. Myndigheterna har anfört att Virkon inte uppfyller kravet då det enligt produktinformationen är ett ytdesinfektionsmedel och att leverantören av produkten, Handelshuset Viroderm, på fråga den 28 januari 2013 uppgett ”*Virkon påverkar normalt inte alginat alls, så tyvärr måste annat medel användas för ändamålet*”. Det svar som myndigheterna erhållit är dock felaktigt vilket bekräftats av Handelshuset Viroderm genom meddelade den 25 juni 2013. Meddelandet lyder: ”*Be-klagar att det blivit missförstånd. Vi får normalt kravet att Virkon inte ska påverka alginat då man önskar desinficera alginat med ett medel som inte*

förstör avtrycksmaterialet. Virkon används flitigt i detta ändamål, nu var frågan om det går att lösa upp alginat rester med Virkon. Virkon är ämnat som desinfektionsmedel och inte som diskmedel och därför svarade jag som brukligt att Virkon inte påverkar (förstör) alginat, men självklart kan man lösa upp alginatrester då brukslösningen av Virkon till 99% är vatten". Handelshuset Viroderm har den 31 juli 2013 gett ytterligare förklaring enligt följande. *"Under mina många år med Virkon och alginat har alltid frågan varit att INTE påverka alginatmaterialet men i det uppkomna sammanhanget att man både vill desinficera och lösa upp förstå jag att Virkon är passande bara man inte har bråttom att få alginatet upplöst. Virkon kan då både användas för att desinficera avtryck som sänds till teknikerna och sedan lösa upp resterna genom längre kontaktid".* Vidare har Handelshuset Viroderm den 14 juni 2013 angett följande. *"Jag kan bekräfta att Virkon uppfyller alla kraven med två små kommentarer. Virkon i sin funktionsform innehåller 99% vatten och kan därmed mjukgöra alginatrester...".* Virkon uppfyller således ställda ska-krav då det inte innehåller någon tidsfaktor. Även om det förhåller sig på det viset att Virkon oftast används som desinfektionsmedel kan det således användas som rengöringsmedel för avtrycksskedar. Vidare gäller kravet inte torkat alginat. Har myndigheteran avsett att produkten skulle lösa/mjukgöra rester av torkat alginat får kravet som det utformats i underlaget anses vara så otydligt att det strider mot kravet på transparens. Det står således klart att AB Nordentas anbud uteslutits utan att skäl härför förelegat. Anbudet ska därför utvärderas vid en ny utvärdering.

De upphandlande myndigheterna har anfört följande. Den funktion som offererad produkt för position 2 ska ha enligt förfrågningsunderlaget är att produkten ska rengöra avtrycksskedar från alginat. Ett av ska-kraven för denna position är därför att produkten ska lösa/mjukgöra rester av alginat. Myndigheterna har sedan tidigare erfarenhet av produkten Virkon som desinfektionsmedel och inte rengöringsmedel. För upplösning och mjukgörande av rester av alginat används andra typer av medel än desinfektions-

medel. Myndigheterna har också utifrån tidigare kontakter med leverantören av Virkon faktisk vetskap om att Virkon inte löser upp torkat alginat, detta har också angivits som skäl för uteslutning av Nordentas anbud. Myndigheterna kan inte bortse från fakta/information som de sedan tidigare har kring en produkt. Kravet är tydligt. Än tydligare blir kravet i ljuset av den funktion som efterfrågas, nämligen att produkten ska rengöra avtrycksskedar från alginat. Det är naturligt att en produkt som ska användas för att rengöra någonting också måste kunna lösa upp (torkade) rester av den produkt föremålet ska rengöras ifrån. Det måste stå klart för anbudsgivarna vad produkten ska användas till. Övriga anbudsgivare har också offererat produkter lämpade för ändamålet. Myndigheterna har ställt en klar och tydlig fråga till leverantören som svårigen kan missuppfattas. Myndigheterna anser inte att det svar från leverantören som Nordenta refererar till är så utformat att det går att utläsa att produkten kan "lösa/mjukgöra rester av alginat". Det svar leverantören har givit Nordenta framstår som motsägelsefullt och det är därför inte klart vad leverantören menar. Först och främst anges det att produkten normalt inte påverkar alginat. Detta ligger också i linje med att produkten är ämnad att användas som desinfektionsmedel. Leverantören upprepar i nästa sats att ett medel (som är ämnat att inte påverka ytor) likväl kan lösa upp ämnen som medlet inte ska påverka. Vidare har inte Nordentas fråga till leverantören bifogats. Det är således inte möjligt att utvärdera svaret eftersom frågan saknas. Myndigheterna efterfrågar en produkt som inom rimlig och normal tid löser/mjukgör rester av alginat, dvs. en produkt som har detta syfte. Myndigheterna efterfrågar inte en produkt som eventuellt skulle kunna göra detta med lång (oklart hur lång) kontakttid. Det är orimligt att lägga in en sådan innebörd i kravet varför Nordentas påstående om att Virkon uppfyller skravet eftersom det inte innehåller någon tidsfaktor är helt irrelevant. Myndigheterna har rätteligen uteslutit Nordentas anbud. Vid tidpunkten för utvärdering av Nordentas anbud bedömdes att offererad produkt Virkon inte uppfyller skravet "ska lösa/mjukgöra rester av alginat". Detta gäl-

ler oaktat att Nordenta i sitt anbud uppgivit att produkten uppfyller samtliga ska-krav. Myndigheterna anser alltjämt anser att produkten Virkon inte uppfyller aktuellt ska-krav.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Gällande bestämmelser

Enligt 1 kap. 9 § LOU ska upphandlande myndigheter behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

Enligt 16 kap. 4 och 6 §§ LOU kan förvaltningsrätten pröva om en upphandlande myndighet har brutit mot någon bestämmelse i lagen och på talan av en leverantör som lidit eller kan komma att lida skada, besluta att en upphandling ska göras om eller får avslutas först sedan rättelse gjorts. Därvid gäller att förvaltningsrätten endast prövar de särskilt angivna frågor som sökanden tar upp.

Förvaltningsrättens bedömning

En upphandlande myndighet får inte anta ett anbud som inte uppfyller kraven enligt förfrågningsunderlaget och inte heller göra prövningen mot andra kriterier än de som funnits med i förfrågningsunderlaget. Förvaltningsrätten kan härvid konstatera att även uppgifter, såsom att ett anbud inte uppfyller kraven, som blivit kända först i samband med en överprövningsprocess ska beaktas (jmf Kammarrätten i Göteborgs dom i mål nr 935-12).

Fråga om anbuden från Plandent Forssberg Dental AB och DAB Dental AB uppfyller samtliga krav

I nu aktuellt förfrågningsunderlag anges under produktspecifika krav, position 2, gällande rengöringsmedel för avtrycksskedar, att offererad produkt ska vara bakteriostatisk och att den inte ska innehålla doftämnen/parfym eller lukta starkt.

Förvaltningsrätten kan konstatera att Plandent Forssbergs Dental AB när det gäller denna position har offererat produkten Cavex Green Clean. Tillverkaren av produkten har på fråga uppgett att den inte är bakteriostatisk. Vidare har tillverkaren på fråga om det är tillsatt någon doft/parfym till produkten uppgett att "it does contain a small amount of lemon flavour". Enligt förvaltningsrättens mening får det därmed anses vara visat att Plandent Forssbergs Dental AB:s anbud inte uppfyller de nu aktuella kraven och att anbudet därför ska förkastas.

När det gäller den av DAB Dental AB under aktuell position offererade produkten, Algitray, framgår av utredningen i målet att tillverkaren uppgett att denna endast saluförs med mintdoft. Tillverkaren har vidare på fråga uppgett att "the mint flavor is integrated in the formula of Algitray for a more pleasant scent". Enligt förvaltningsrättens mening får det därmed anses vara visat att inte heller anbudet från DAB Dental AB uppfyller det aktuella kravet och att anbudet därför ska förkastas.

De upphandlande myndigheterna har således genom att utvärdera anbud som inte uppfyller samtliga krav brutit mot bestämmelserna i LOU.

Fråga om de upphandlande myndigheterna haft skäl att förkasta anbudet från AB Nordenta

I nu aktuellt förfrågningsunderlag anges under produktspecifika krav, position 2, gällande rengöringsmedel för avtrycksskedar, bl.a. att funktion för

offererad produkt är rengöring av avtrycksskedar från alginat och att produkten ska lösa/mjukgöra rester av alginat.

Av utredningen i målet framgår att AB Nordenta har offererat produkten Virkon som enligt produktinformationen är ett yttre infektionsmedel och som enligt leverantören av produkten normalt inte påverkar alginat alls och att annat medel därför måste användas för ändamålet. Förvaltningsrätten kan härvid även konstatera att det i aktuellt krav uttryckligen anges att det som efterfrågas är ett rengöringsmedel med ändamål att rengöra avtrycksskedar från alginat. Med hänsyn till detta kan förvaltningsrätten inte finna att det är visat att den offererade produkten kan anses uppfylla kravet även om leverantören också anfört att brukslösningen av Virkon till 99% är vatten och därför kan lösa upp alginatrester genom längre kontaktid. De upphandlande myndigheterna har således haft grund för att förkasta anbudet från AB Nordenta. Skäl för ingripande på denna grund föreligger därför inte.

Sammanfattning

Enligt förvaltningsrättens mening har de upphandlande myndigheterna rätteligen förkastat anbudet från AB Nordenta. De upphandlande myndigheterna har emellertid förfarit i strid med bestämmelserna i LOU genom att utvärdera Plandent Forssbergs Dental AB:s och DAB Dental AB:s anbud trots att dessa inte uppfyller samtliga krav. Alla tre anbud i upphandlingen ska således förkastas varför det inte finns det något anbud kvar att utvärdera. De sökande bolagen får anses ha lidit eller riskerat att lida skada. Eftersom det inte föreligger förutsättningar för rättelse ska upphandlingen göras om.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1B LOU)

Jan Bratt

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

